

کد اختصاصی: ۹۹۲۰۱-۷۱۸۹۴

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز
mgt.ihu.ac.ir

International Conference on The School of Martyr Soleimani (ICSMS ۲۰۲۱)

Indicators of economic managers from the perspective of Shahid Soleimani school

Abdolmaleki, hojat^۱

Shahsavary, sajjad^۲

Abstract

The Supreme Leader of the Islamic Revolution states in the statement of the second step of the revolution on the topic of economics: **Economics is a defining key point. A strong economy is a strong point and an important factor in the country's invincibility and impenetrability and a weak economy is a weakness and a ground for the influence, domination and intervention of the enemies.** Based on evidence, the presence of incompetent managers and officials

Inadequate economic status, it has paved the way for the influence and weakening of the country's economy, Therefore, since a strong economy needs competent and strong managers to be at the helm of this important field, an objective example and practical model of such managers in the field of action, shahid Soleimani and her school are the real manifestation of the indicators of revolution. Therefore, in this article with the method of documentary research through explanatory analysis - a description of the statements of the Supreme Leader in the two axes of the statement, the second step of the revolution and the indicators of revolution, the indicators of economic managers in Shahid Soleimani school in three dimensions of value, executive operations and specialized knowledge have been studied and extracted

Keywords: Economy, Shahid Soleimani School, Statement of the second step of the Islamic Revolution, Indicators of revolution

^۱ : assistant professor at the Department of Economic, Imam sadegh University, Iran .tehran

^۲ Master of Economics, Imam Sadegh

University .Iran. Tehran .Sajjadshahsavary@yahoo.com

شاخصه های مدیران اقتصادی از منظر مکتب شهید سلیمانی (مبتنی بر بیانیه گام دوم انقلاب و شاخص های انقلابی گری)

حجت الله عبدالملکی^۱

سجاد شهبوساری^۲

چکیده

رهبر معظم انقلاب اسلامی در بیانیه گام دوم انقلاب در سرفصل مربوط به اقتصاد می فرماید: **اقتصاد یک نقطه کلیدی تعیین کننده است. اقتصاد قوی، نقطه قوت و عامل مهم سلطه ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه ضعف و زمینه ساز نفوذ و دخالت دشمنان است.** بر اساس شواهد و قرائن، حضور مدیران و مسئولان نالایق و بی کفایت در جایگاه اقتصادی، زمینه ساز ایجاد نفوذ و تضعیف اقتصاد کشور گردیده است؛ لذا از آنجا که اقتصاد قوی، نیازمند مدیران لایق و قوی است تا سکان دار این عرصه مهم باشند، نمونه عینی و الگوی عملی چنین مدیرانی در میدان عمل، شهید سلیمانی و مکتب اوست که تجلی واقعی از شاخص های انقلابی گری است. لذا در این مقاله با روش پژوهش اسنادی از طریق تحلیل تبیینی - توصیفی از بیانات مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) در دو محور بیانیه گام دوم انقلاب و شاخص های انقلابی گری به بررسی و استخراج شاخص های مدیران اقتصادی در مکتب شهید سلیمانی در سه بعد ارزشی، عملیات اجرایی و دانش تخصصی پرداخته شده است.

کلیدواژه ها: اقتصاد؛ مکتب شهید سلیمانی؛ بیانیه گام دوم انقلاب؛ شاخص های انقلابی گری

مقدمه

در وضعیت کنونی جهان و به تبع آن جمهوری اسلامی ایران، شرایط به گونه ای رقم خورده

^۱ دانشیار، اقتصاد، دانشکده اقتصاد دانشگاه امام صادق(ع)، تهران،

ایران ، dr.h.abdolmaleki@gmail.com

^۲ کارشناس ارشد، معارف اسلامی و اقتصاد، دانشکده اقتصاد دانشگاه امام صادق(ع)، تهران، ایران

sajjadshahsavary@yahoo.com

است که اقتصاد کشورها، نقطه ای تعیین کننده در سرنوشت آن ها بوده و به هر میزان که اقتصادی قوی باشد، آن کشور از اقتدار و قدرت بیشتری برخوردار است. انقلاب اسلامی ایران از بدو تولد خود با توجه به آرمان ها و اهداف الهی و انسانی خود، مورد هجمه و حمله نظام های جهانی سلطه بوده و نظام سلطه از طرق مختلف در هر زمان متناسب با شرایط و امکانات خود، از ابزارها و روش های گوناگونی برای ضربه زدن به انقلاب اسلامی بهره برده است. به عنوان نمونه در دهه ۶۰ از طریق جنگ تحمیلی در پی نابود کردن انقلاب اسلامی بوده که با عنایت خداوند متعال و رهبری حکیمانه امام خمینی (ره) ناکام ماند و در دهه های بعدی نیز به دنبال ضربه زدن از طریق تهاجم فرهنگی و نفوذ به روش های مختلف بوده که همگی به حول و قوه الهی و رهنمودها و فرماندهی مقام عظمای ولایت با شکست روبرو شده است. بنابراین دشمنان انقلاب که از شیوه های سخت و نیمه سخت ناامید گشتند، روبه سوی روش های نرم آوردند که در راس آن، اقتصاد کشور نشانه روی شد. در این زمینه از انواع روش ها از قبیل تحریم های اقتصادی، توطئه اقتصادی، نفوذ اقتصادی و ... استفاده کردند. لذا به واسطه اهمیت این موضوع رهبر حکیم انقلاب فرموده اند: **اقتصاد یک نقطه‌ی کلیدی تعیین کننده است. اقتصاد قوی، نقطه‌ی قوت و عامل مهم سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه‌ی ضعف و زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است.** (متن بیانیه گام دو انقلاب، سرفصل ها و توصیه های اساسی، بخش اقتصاد، ۹۷/۱۱/۲۲). بنابراین با توجه به اهمیت بخش اقتصاد و همچنین وجود ظرفیت های عظیم اقتصادی^۱ در کشور، چرا در اقتصاد ایران با مسائل و مشکلاتی مواجه هستیم که به اذعان بسیاری از کارشناسان قابل حل می باشد؟ بی شک پاسخ همان است که رهبری معظم (دام ظلّه العالی) نیز به آن اشاره کرده اند: نبود کادری مومن و پرتلاش. این به معنای عدم وجود این افراد دلسوز به صورت مطلق نمی باشد؛ بلکه به این معناست که در جایگاه ها و مسئولیت های حساسی که می بایست تصمیم سازی و تصمیم گیری های کلان اقتصادی با نگاه به داخل و ظرفیت های موجود و به صورت جهادی عملیاتی گردد، افرادی حضور پیدا کرده اند که اساسا یا با این نگاه بیگانه اند و اعتقادی به این مباحث ندارند یا فاقد توانمندی های لازم، انگیزه و جهادی عمل کردن هستند که مولفین از آن به عنوان مدیران نالایق و بی کفایت یاد می کند. البته ذکر این نکته نیز حائز اهمیت می باشد که ساختار

^۱ در بخش عرصه اقتصاد، به بیان این ظرفیت ها از لسان مبارک رهبر انقلاب می پردازیم.

کد اختصاصی: ۷۱۸۹۳-۱-۹۹۲۰

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

اقتصادی نیز بسیار مهم و کلیدی است که رهبری عزیز نیز به آن اشاره نموده اند. بنابراین با توجه به مطالب بالا، اگر چه در مسائل اقتصادی، عوامل و شرایط متعدد و زیادی تاثیرگذار هستند که می بایست مورد توجه جدی قرار گیرد و ریشه یابی شوند، ولی عامل اصلی نقش آفرینی در اقتصاد، سرمایه انسانی (مدیران اقتصادی) است که به وسیله او سیاست ها، برنامه ها و طرح های اقتصادی به اجرا گذاشته می شود. این فرد هر چه قدر در زمینه های تخصصی قوی باشد، می تواند نقش آفرینی مفیدتری ایفا نماید. در واقع مدیران اقتصادی تمدن ساز هستند که می توانند با توجه به تمامی ظرفیت هایی که در کشور وجود دارد و با تمام مشکلات و چالش هایی که کشور در داخل و خارج با آن مواجه است، اقتصاد کشور را به سطحی برسانند که در عین حال که از اقتدار اقتصادی برخوردار است، تحت تاثیر تکانه های خارجی و سوءمدیریت های داخلی قرار نگیرد و در اقتصاد جهانی نیز موثر باشد. لذا سوال اصلی این مقاله در این خصوص است که شاخص های مدیران اقتصادی با توجه به مکتب شهید سلیمانی برای عملیاتی نمودن اهداف عالی اقتصاد چیست.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مکتب شهید سلیمانی

رهبر عظیم الشان انقلاب اسلامی در خصوص شهید سلیمانی فرموده اند: ما در صورتی اندازه و قیمت این حوادث را میفهمیم که به حاج قاسم سلیمانی و به ابومهدی شهید عزیز، به چشم یک فرد نگاه نکنیم. به آنها به چشم یک مکتب نگاه کنیم. سردار شهید عزیز ما را به چشم یک مکتب، یک راه، یک مدرسه درس آموز، با این چشم نگاه کنیم، آن وقت اهمیت این قضیه روشن خواهد شد. قدر و قیمت این قضیه روشن خواهد شد. (بیانات رهبری در خطبه نماز جمعه، ۹۸/۱۰/۲۷) بنابراین برای درک این بیانات به بررسی معنا و مفهوم مکتب می پردازیم.

مفهوم شناسی مکتب شهید سلیمانی^۱

مکتب: به کتاب، مدرسه یا مجموع اندیشه ها و افکار یک استاد که در جمعی نفوذ یافته باشد، مکتب گفته می شود و هر مکتبی مبتنی است بر: مخاطب، هدف، جهان بینی و محتوا. این چهارچیز به هم وابسته اند. ، اینکه جهان بینی چگونه باشد، بستگی دارد به اینکه مخاطب چه کسانی باشند؛ و بالعکس، اینکه مخاطب چه کسانی باشند، بستگی دارد به اینکه جهان بینی چگونه باشد و بالخره، همه آنها بستگی دارد به اینکه هدف چه باشد و باز همه بستگی دارند به اینکه آن مکتب چه محتوایی دارد. یعنی چه پیامی برای مخاطبان خود آورده است. (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۳۳۶)

در مکتب شهید سلیمانی همان گونه که مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) فرموده اند: **او حاج قاسم سلیمانی [نمونه برجسته ای از تربیت شدگان اسلام و مکتب امام خمینی (ره) بود].** (پیام رهبری در شهادت حاج قاسم سلیمانی، ۹۸/۱۰/۱۳) جهان بینی شهید سلیمانی و محتوای او برخاسته از مکتب اسلام ناب و محتوای اصیل اسلامی است که این مهم در رفتار و عمل شهید عزیز متبلور بود.

بنابراین مکتب سلیمانی، همان روش، مرام و مسلک سلیمانی است که می تواند درس زندگی

^۱ در این مقاله از پرداختن به معانی متعدد و مفاهیم مختلف از مکتب و همچنین زندگی نامه شهید سلیمانی خودداری شده است و تعریف مد نظر آقای شفعی و همکاران به عنوان تعریف مختار مولفین انتخاب شده است.

برای انسان‌ها باشد. با الگوگیری از گفتار و رفتار آن بزرگوار می‌توان طوری زندگی کرد که این‌گونه مورد خطاب مقام عظمای ولایت و رهبر حکیم انقلاب شد: **این رفیق خوب و عزیز ما و شجاع ما و خوشبخت ما...** (بیانات رهبری در دیدار مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸) این مکتب جدا از مکتب امام و اهل بیت علیهم السلام نیست و رمز و راز موفقیت شهید سپهد حاج قاسم سلیمانی این بود که خود را سرباز اسلام و مکتب امام خمینی (ره) می‌دانست و بابت این امر خدا را شکر می‌کرد: **خداوندا! تو را سپاس که مرا صلب به صلب، قرن به قرن، از صلبی به صلبی منتقل کردی و در زمانی اجازه ظهور و وجود دادی که امکان درک یکی از برجسته‌ترین اولیائت را، که قرین و قریب معصومین است، عبد صالحت، خمینی کبیر، را درک کنم و سرباز رکاب او شوم. اگر توفیق صحابه رسول اعظمت محمد مصطفی را نداشتم و اگر بی‌بهره بودم، از دوره مظلومیت علی بن ابی طالب و فرزندان معصوم و مظلومش، مرا در همان راهی قرار دادی که آنها در همان مسیر جان خود را، که جان جهان و خلقت بود، تقدیم کردند.** (وصیتنامه شهید سلیمانی)

شاخص‌های مکتب شهید سلیمانی^۱

مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) در بیانات خود، پنج عنوان را برای شاخص‌های انقلابی گری یاد

کرده اند که در جدول ذیل آمده است:

<p>بنده در سال گذشته در همین جلسه راجع به مبانی امام صحبت کردم. مبانی اساسی ما آنهاست ... اگر این پایبندی وجود داشت، حرکت، حرکت مستمر و مستقیم خواهد بود. در تندباد حوادث این حرکت تغییر پیدا نمی‌کند... نقطه‌ی مقابل این پایبندی عمل‌گرایی افراطی است.</p>	<p>پایبندی به مبانی و ارزشهای اساسی اسلام و انقلاب</p>	<p>۱</p>	<p>شاخص‌های انقلابی گری،</p>
---	--	----------	------------------------------

^۱ در این بخش از مقاله، شاخص‌های مکتب شهید سلیمانی بر اساس شاخص‌های انقلابی گری و انطباق با آن

استخراج شده است.

<p>یعنی هر روزی به یک طرف رفتن، هر حادثه‌ای انسان را به یک طرف کشاندن.</p>		
<p>بعضی سعی می‌کنند جامعه و جوان‌های ما را دچار ناامیدی کنند. بگویند آقا فایده ندارد! نمیشود! نمی‌رسیم! ... شاخص دوم این است که هرگز منصرف نشویم از رسیدن به آن اهداف بلند و آرمان‌های بلند. تسلیم نشویم در مقابل فشارها.</p>	<p>هدفگیری آرمانهای انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها</p>	<p>۲</p>
<p>استقلال سیاسی معنایش این است که ما در زمینه‌ی سیاسی فریب [دشمن را] نخوریم... استقلال فرهنگی که از همه مهم‌تر است در این است که سبک زندگی را سبک زندگی اسلامی ایرانی انتخاب بکنیم... استقلال اقتصادی هضم نشدن در هاضمه‌ی اقتصاد جامعه جهانی است.</p>	<p>پایندی به استقلال کشور</p>	<p>۳</p>

<p>باید دشمن را شناخت، نقشه‌ی او را فهمید، از تبعیت دشمن سر باز زد؛ این شاخص چهارم، این عدم تبعیت را قرآن، جهاد کبیر نام نهاده است.</p>	<p>حساسیت در برابر دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از آن</p>	<p>۴</p>
<p>اینکه ما عرض کردیم که باید به آرمان‌ها پابند بود، اسلام اینها را از ما خواسته است. یک تکلیف دینی است و رعایت آن تقوای دینی است. تقوای سیاسی هم همراه همین است؛ تقوای سیاسی یعنی انسان از لغزشگاه‌هایی که دشمن می‌تواند از آن استفاده بکند پرهیز بکند.</p>	<p>تقوای دینی و سیاسی</p>	<p>۵</p>

جدول ۱: شاخص های انقلابی گری، منبع: بیانات رهبر انقلاب در حرم امام خمینی، ۹۵/۳/۱۴

رهبر معظم انقلاب در خصوص شاخص انقلابی گری شهید سلیمانی فرموده اند: **انقلاب و انقلابیگری خط قرمز قطعی او بود؛ این را بعضی‌ها سعی نکنند کم رنگ کنند، این واقعیت او است؛ ذوب در انقلاب بود، انقلابیگری خط قرمز او بود.** (بیانات رهبری در دیدار مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸) بنابراین در مکتب شهید سلیمانی، بنیانی ترین و اصلی ترین شاخص، انقلابی گری است که جامع تمامی شاخص هاست و در رفتار و منش شهید سلیمانی بروز و ظهور داشته و الگوی عملی در این زمینه بودند. لذا بر این اساس، ویژگی های شهید سلیمانی در قالب این شاخص ها استخراج و بیان می شود.

پایبندی به مبانی و ارزش های اساسی اسلام و انقلاب

در مکتب شهید سلیمانی، یکی از مهمترین اصول و شاخص، پایبندی به مبانی و ارزش های

اساسی اسلام و انقلاب است که بسیاری از شاخص‌های دیگر نشأت گرفته از این شاخص می‌باشند. در هر مکتبی، مبانی و ارزش‌های اساسی آن مکتب به عنوان روح اصلی مکتب یاد می‌شود که هرچه تقید و پابندی به آن بیشتر باشد، در عمل و اقدام نیز آثار خود را نشان می‌دهد. مهمترین شاخص‌های مرتبط با این عنوان در مکتب شهید سلیمانی عبارتند از:

توحید عملی

جامعه توحیدی یعنی جامعه‌ای براساس جهان‌بینی توحیدی- که جهان‌ماهیت از اوایی و به سوی اوایی دارد- و دارای ایدئولوژی توحیدی است که از آن به توحید عملی یاد می‌شود. حاج قاسم در عین نگرش نظام‌مند و استفاده از دانش و تحلیل روزآمد و اطلاعات موثق در مسائل سیاست داخلی و منطقه‌ای و بین‌المللی، باور داشت که هدایت دل‌ها و مغزها به دست حضرت احدیت است. همین نگاه تحلیل او را مقبول همه اهل مقاومت در دنیا با هر زبان و فرهنگی می‌نمود. (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹، تلخیص ص ۳۴۶). ایشان در وصیتنامه خود اشاره کرده اند:

خداوندا! در دستان من چیزی نیست؛ نه برای عرضه [چیزی دارند] و نه قدرت دفاع دارند، اما در دستانم چیزی را ذخیره کرده‌ام که به این ذخیره امید دارم و آن روان بودن پیوسته به سمت تو است. وقتی آنها را به سمت بلند کردم، وقتی آنها را برایت بر زمین و زانو گذاردم، وقتی سلاح را برای دفاع از دینت به دست گرفتم؛ این‌ها ثروت دست من است که امید دارم قبول کرده باشی.

ولایت پذیری

از مهمترین مبانی نظام اسلامی و به تبع آن انقلاب اسلامی، امر مهم ولایت است که در آیات و روایات فراوانی بر اهمیت و حساسیت این موضوع تاکید شده است.^۱ شاخص ترین ویژگی شهید سلیمانی نیز ذوب شدن ایشان در امر ولایت و ولایت پذیری بود. ایشان در وصیتنامه خود اشاره دارند:

برادران و خواهرانم! جهان اسلام پیوسته نیازمند رهبری است؛ رهبری متصل و منصوب شرعی و فقهی به معصوم. خوب میدانید منزه‌ترین عالم دین که جهان را تکان داد و اسلام را احیا کرد، یعنی خمینی بزرگ و پاک ما، ولایت فقیه را تنها

^۱ از پرداختن تفصیلی به این موضوع در این بخش خوداری می‌شود و شرح مختصری از این شاخص بیان می‌شود و به بیان اهمیت آن در آیات و روایات پرداخته نمی‌شود.

نسخه نجات بخش این امت قرار داد؛ لذا چه شما که به عنوان شیعه به آن اعتقاد دینی دارید و چه شما که به عنوان سنی اعتقاد عقلی دارید، بدانید [باید] به دور از هر گونه اختلاف، برای نجات اسلام خیمه ولایت را رها نکنید. خیمه، خیمه‌ی رسول الله است. اساس دشمنی جهان با جمهوری اسلامی، آتش زدن و ویران کردن این خیمه است. دور آن بچرخید. والله والله والله این خیمه اگر آسیب دید، بیت الله الحرام و مدینه حرم رسول الله و نجف، کربلا، کاظمین، سامرا و مشهد باقی نمی ماند؛ قرآن آسیب مبینند.

ایشان امر ولایت و فرامین ولی فقیه را به عنوان فصل الخطاب قرار می داد و با جان و دل و با تمام کمبودها و مسائل و مشکلات برای تحقق آن اقدام و عملیات می کرد. بیانات رهبر معظم انقلاب در خصوص این شهید گویای این مسئله است: **زحمات و خدمات ارزشمند سردار سلیمانی به اسلام و مسلمین، بی شک ذخیره‌ی ارزشمندی در دیوان عدل الهی است.** (بیانات رهبری، ۹۲/۶/۱۹)

اخلاص

بی شک، بارزترین ویژگی رفتاری حاج قاسم، اخلاص وی و تقدم رضایت الهی و کار برای خدا بر هر چیز دیگری است. به زبان ساده، اخلاص، انجام دادن عمل تنها برای خدا و پاک کردن نیت از غیر خداست. دقت این شهید عزیز در رعایت این اصل مهم سبب شده بود که نه تنها از هر چیز و هیچ کسی جز خداوند ترسد و کار را برای خوشایند این و آن انجام ندهد، بلکه هیچ دلبستگی دنیوی نداشته باشد. در واقع، حاج قاسم به مرحله بالایی از اخلاص و عرفان، یعنی «انقطاع الی الله» به معنای بریدن و دل کندن از هر چیزی برای رسیدن به خدا دست یافته بود؛ از این رو، تجلی این فرموده امام (ره) بود که: «به خدا متوجه شو تا دل های مردم به تو متوجه شود.» (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۳۵۹)

لذا رهبر انقلاب در این زمینه فرموده اند: **بدانید که مردم قدر پدر شما را دانستند و این ناشی از اخلاص است؛ این اخلاص است. اگر اخلاص نباشد، این جور دل های مردم متوجه نمی شود؛ دل ها دست خداست؛ اینکه دل ها این جور همه متوجه می شوند، نشان دهنده این است که یک اخلاص بزرگی در آن مرد وجود داشت.** (بیانات در دیدار با خانواده شهید سلیمانی، ۹۸/۱۰/۱۳) همچنین فرموده اند: **از همه‌ی اینها بالاتر [شجاعت**

و تدبیر، اخلاص او بود؛ با اخلاص بود؛ این ایزار شجاعت و ایزار تدبیر را برای خدا خرج میکرد؛ اهل تظاهر و ریا و مانند اینها نبود. اخلاص خیلی مهم است. (بیانات در

دیدار با مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸)

هدفگیری آرمانهای انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها^۱

با آغاز انقلاب اسلامی، آرمان‌هایی ترسیم و بیان شد که می‌بایست ملت در کشور به سمت و سوی این آرمان‌ها حرکت کند. رهبر انقلاب می‌فرماید: با انقلاب اسلامی و تشکیل نظام اسلامی، افق جدیدی در زندگی محیط اسلامی - مجموعه‌ی کشورها و ملت‌های مسلمان - به وجود آمد و انقلاب و نظام اسلامی، آرمانهای جدیدی به آنها داد. (بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان، ۸۰/۶/۱۵) ایشان همچنین اشاره دارند: کاری که انقلاب در آغاز انجام میدهد، ترسیم آرمانها است؛ آرمانها را ترسیم میکند. (بیانات در فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ۹۴/۶/۲۵) لذا در مسیر این آرمان‌ها و حرکت کردن به سوی آن بسیار مهم و حائز اهمیت است. از جمله بهترین آن‌ها عبارت است:

عدالت

مبحث عدالت در نظام اسلامی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و آیات و روایات فراوانی به بیان اهمیت آن پرداخته‌اند و در سیره معصومین (ع) نیز به امهر مهم توجه ویژه شده است. رهبر معظم انقلاب در این مورد فرموده‌اند: **عدالت در سیره‌ی امیرالمومنین، شاید بشود گفت برجسته‌ترین نمودارهاست.** (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۸۷/۴/۲۶) لذا در انقلاب اسلامی ایران نیز یکی از مهمترین آرمان‌ها، عدالت است که در اعتقاد شیعه، با ظهور منجی عالم بشریت حضرت مهدی (عج)، عدالت در سرتاسر جهان برپا خواهد شد و این خواسته همیشگی بشر بوده است. مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) می‌فرماید: **عدالت، خواسته‌ی عمومی بشریت از اول تا امروز و تا آخر است. اینهایی که سعی میکنند در مبانی و تفکرات اصولی، معتقد به تنوع و تغییر و تحوّل و مانند اینها بشوند، این‌را نمیتوانند انکار کنند که**

^۱ شاخص‌هایی که در این بخش بیان می‌گردد مانند عدالت، استقلال و آزادی و... مباحث بسیار گسترده و شامل موضوعات مختلفی است که خارج از مطالعه این مقاله است و از پرداختن به جوانب مختلف آن خودداری شده است و به صورت مختصر تشریح شده‌اند.

خواستهای بشریت از روز اول تا امروز چند خواسته است، که از جمله‌ی اساسی‌ترین آنها عدالت است؛ بشر دنبال عدالت [است]. (بیانات در دیدار پژوهشگران و کارکنان مؤسسه دارالحديث و پژوهشگاه قرآن و حدیث، ۹۳/۳/۲۱). همچنین ایشان اشاره دارند: امروز در نظام اسلامی - نظامی که به اسم اسلام در این کشور تشکیل شده است - چه چیزی اهمیتش از همه بیشتر و حساسیت نسبت به آن لازم‌تر است؟ عدالت. (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۸۷/۴/۲۶)، عدالت معیار حق و باطل حکومتهاست. (بیانات در نخستین نشست اندیشه‌های راهبردی، ۸۹/۹/۱۰)

این اصل در مکتب شهید سلیمانی نیز ارزش والایی دارد. شهید حاج قاسم سلیمانی در وصیت‌نامه خود به مسئولان کشور و سیاست‌مداران جامعه چنین توصیه می‌کند:

مقابله با فساد و دوری از فساد و تجملات را شیوه خود قرار دهند، در دوره حکومت و حاکمیت خود در هر مسئولیتی، احترام به مردم و خدمت به آنان را عبادت بداند و خود خدمتگزار واقعی، توسعه‌گر ارزش‌ها باشد، نه با توجیحات واهی، ارزش‌ها را بایکوت کند.

استقلال و آزادی

یکی از اصول اساسی و مهم نظام اسلامی، بحث استقلال و آزادی است که تبلور آن در انقلاب اسلامی ایران مشاهده می‌شود. انقلاب اسلامی از ابتدا شعار خود را از این آرمان و ارزش اسلامی گرفت و پیاده‌سازی نمود. رهبر انقلاب در خصوص این دو امر مهم می‌فرماید: شعار «استقلال» در کنار شعار «آزادی» مهم‌ترین شعارهای انقلاب بود و هست و خواهد بود. (بیانات در فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش، ۹۲/۱۱/۱۹) همچنین ایشان اشاره دارند: استقلال ملی به معنی آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرتهای سلطه‌گر جهان است و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم‌گیری و عمل کردن و اندیشیدن برای همه‌ی افراد جامعه است؛ و این هر دو از جمله‌ی ارزشهای اسلامی‌اند و این هر دو عطیه‌ی الهی به انسانهاست و هیچ کدام تفصل حکومتها به مردم نیستند. حکومتها موظف به تأمین این دو اند. (بیانیه گام دوم انقلاب، سرفصل استقلال و آزادی، ۹۷/۱۱/۲۲) شهید سلیمانی نیز در راه استقلال و آزادی کشور تمام وقت، مال و جان خود

را گذاشت تا شاهد کشوری مستقل و آزاد باشیم که هیچ گاه جلو اجنبی و نظام سلطه گردن کج نکنیم و عزت خود را حفظ کنیم.

زمان شناسی و عمل گرایی

شهید سلیمانی هم زمان شناس بود و هم عمل‌گرا. زمان شناس بود، زیرا در مواقعی که ضرورت ایجاد می‌کرد، از خواب و خوراک، استراحت و ... خود می‌گذشت و اینار را به حد اعلا می‌رساند؛ به موقع در میدان حاضر می‌شد و خطرها را به جان می‌خرید. در جریان دور اخیر تعیین نخست‌وزیر در عراق که به انتخاب عادل عبدالمهدی منتهی شد، وقتی ایشان از قضایای عراق خبردار می‌شود، شبانه به این کشور سفر می‌کند و بدون آنکه استراحت کند، تا صبح مشغول رایزنی و متقاعدسازی جریان‌های سیاسی مختلف عراق می‌شود تا اینکه در نهایت، روی عبدالمهدی اجماع می‌کنند. از این لحاظ، حاج قاسم عمل‌گرا هم بود؛ بدین معنا که، در جایی که نیاز به عمل خاصی بود، با چالاکی و دقت تمام وارد می‌شد. (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۳۷۰)

حساسیت در برابر دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از آن

رهبر فرهمند انقلاب اسلامی همیشه نسبت به دشمن و برنامه‌های او تذکر داده و خواستار حساسیت و بیداری در برابر دشمن بوده است. ایشان در این خصوص می‌فرمایند: یکی از نکاتی که بنده اصرار دارم تکرار کنم و نگذارم از ذهن کسی بیرون برود، حضور دشمن و ترفندهای دشمن است. (بیانات در مراسم تنفیذ حکم دوازدهمین دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران، ۹۶/۵/۱۲). دشمنان بیکار نمی‌نشینند، نقشه میکشند؛ هنر این است که نقشه و توطئه‌ی دشمن را، نقطه‌ای را که آماج حمله‌ی دشمن است، بشناسیم و برای مواجهه و مقابله‌ی با او، برای خنثی کردن کار دشمن، طرح، انگیزه و فکر داشته باشیم. (بیانات در دیدار مردم اصفهان، ۹۵/۸/۲۶). بنده به مسئولین همیشه توصیه میکنم، میگویم قوی باشید، اما دشمن را هم ضعیف نینگارید. نباید از دشمن غفلت کرد. (بیانات در اجتماع مردم اسفراین، ۹۱/۷/۲۲) بنابراین از دیدگاه رهبر انقلاب، این موضوع اهمیت ویژه‌ای دارد که می‌بایست همیشه نسبت به آن توجه داشته باشیم. از جمله مهمترین شاخص‌هایی که می‌توان ذیل این بحث مهم نام برد عبارتند از:

بصیرت

یکی از موضوعاتی که رهبر حکیم و فرزانه انقلاب اسلامی به آن تأکید دارند، مفهوم بصیرت و ضرورت برخورداری و بهره مندی از آن در تمامی عرصه های مهم زندگی بوده است و ریشه بسیاری از مشکلاتی که جامعه اسلامی با آن مواجه بوده است، نبود بصیرت عنوان نموده اند. به جرأت می توان گفت دلیل بسیاری از انحرافات که تا کنون ملت ها با آن روبرو بوده اند، رفتارها، تصمیم گیری ها و موضع گیری های بدون بصیرت بوده است. ایشان در خصوص اهمیت این موضوع می فرمایند: دشمنان اسلام از این بصیرت مؤمنین و ائمت اسلامی بیمنانند؛ ما این بصیرت را باید روز به روز تقویت بکنیم. (بیانات در محفل انس با قرآن، ۹۳/۴/۸). همچنین اشاره می کنند: نداشتن بصیرت مثل نداشتن چشم است؛ راه را انسان نمی بیند. بله، عزم هم دارید، اراده هم دارید، اما نمیدانید کجا باید بروید. (بیانات در دیدار مردم قم، ۹۲/۱۰/۱۹). ایشان در این خصوص به این جمله گوهر بار امیرالمؤمنین علی (ع) اشاره دارند: این جمله امیرالمؤمنین (علیه الصلاة والسلام) را من بارها در سخنرانی ها گفتم: **وَلَا يَحْمِلُ هَذَا الْعَلَمَ إِلَّا أَهْلُ الْبَصَرِ وَالصَّبْرِ. أَوَّلُ أَهْلِ بَصَرٍ، كَسَانِي كَمَا دَرَسْتُمْ دَارْتُمْ، بَصِيرَتُ دَارْتُمْ، صَحْنَهُ رَا مِيفَهْمْتُمْ. بَصِيرَتُ رَا رُوْزَبَه رُوْزَ بَايْدُ زِيَادُ كَرْدُ، صَحْنَهُ دَاخِلِي رَا بَشْنَا سِيْمُ، بَدَا نِيْمُ الْاِنْ دَر دَاخِلُ چَه دَا رِدُ مِيْگِذِرْدُ، كَجَا هَا اَسْتُ كَه اِنْسَانُ گَاهِي حَضُوْر دَشْمِنْ رَا اِحْسَاسُ مِيْكَنْدُ، كَجَا هَا اَسْتُ كَه مِيْتُوَانْدُ اِنْسَانُ دَر اَنْجَا بَا خَا طَرُ جَمْعُ، بَا دَل اَرَامُ حَرْكَتُ بَكْنْدُ. بَصِيْرَتُ؛ جَايْگَا خُوْدْمَا ن رَا دَر دُنْيَا بَشْنَا سِيْمُ؛ مَا كَجَا يِيْمُ اَمْرُوْزُ؟** (بیانات در دیدار فرماندهان گردان های بسیج، ۹۴/۹/۴)

بنابراین بصیرت از دیدگاه رهبر انقلاب دارای اهمیت بسیار زیادی است که سرنوشت ملت ها به این مفهوم گره خورده است. مکتب شهید سلیمانی، نمونه عینی و واقعی بصیرت است. مهمترین ویژگی شهید سلیمانی همین بصیرت او بود که به منجر به تصمیم به موقع و به هنگام در بهترین زمان خود می شد. ایشان به همین منظور در وصیت نامه خود خطاب به همزمان خود در سپاه و ارتش می نویسد:

کلامی کوتاه خطاب به برادران سپاهی عزیز و فداکار و ارتشی های سپاهی دارم: ملاک مسئولیت ها را برای انتخاب فرماندهان، شجاعت و قدرت اداره بحران قرار

دهید. طبیعی است به ولایت اشاره نمی‌کنم، چون ولایت در نیروهای مسلح جزء نیست، بلکه اساس بقای نیروهای مسلح است. این شرط خلل ناپذیر می‌باشد. نکته دیگر، شناخت به موقع از دشمن و اهداف و سیاست‌های او و اخذ تصمیم به موقع و عمل به موقع؛ هر یک از اینها اگر در غیر وقت خود صورت گیرد، بر پیروزی شما اثر جدی دارد.

وصیت می‌کنم اسلام را در این برهه، که تداعی یافته در انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی است، تنها نگذارید. دفاع از اسلام نیازمند هوشمندی و توجه خاص است. در مسائل سیاسی آنجا که سات و ولایت فقیه مطرح بحث اسلام، جمهوری اسلامی، مقدس می‌شود، اینها رنگ خدا هستند؛ رنگ خدا را بر هر رنگی ترجیح دهید.

استکبارستیزی

انقلاب اسلامی در پی تحقق آرمان‌های راهگشای اسلامی است که یکی از این آرمان‌ها، ایستادگی در برابر استکبار و به عبارتی استکبارستیزی می‌باشد. استکبارستیزی در واقع برخاسته از ویژگی مخالفت اسلام با هرگونه ظلم و ستم علیه دیگران و همچنین ستم‌پذیری است. به دیگر سخن، اسلام از یک سو با تعدی به دیگران مخالف است و از سوی دیگر به مردم توصیه می‌کند که زیر بار ظلم نروند و با آن مقابله کنند. رهبر انقلاب اسلامی در این خصوص بیان داشته‌اند: آنچه نقطه‌ی مقابل نظام اسلامی است، استکبار است. جهت‌گیری خصومت‌های نظام اسلامی، با نظام استکبار است؛ ما با استکبار مخالفیم، ما با استکبار مبارزه می‌کنیم. (بیانات در دیدار پنجاه هزار فرمانده بسیج سراسر کشور، ۹۲/۸/۲۹). همچنین فرموده‌اند: ما در جمهوری اسلامی قریب چهل سال است که توانسته‌ایم در مقابل زورگویی استکبار بایستیم و پیشرفت هم بکنیم. (بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در مسابقات بین‌المللی قرآن، ۹۷/۲/۶). ایشان مبارزه با استکبار را یک حرکت متکی به عقلانیت می‌دانند: مبارزه‌ی با استکبار در انقلاب اسلامی و در میان ملت ما یک حرکت معقول و منطقی و دارای پشتوانه‌ی علمی، و یک حرکت خردمندانه است، برخلاف آنچه بعضی می‌خواهند وانمود بکنند که این یک حرکت شعاری است، احساساتی است،

متکی به منطق و عقلانیت نیست، بعکس، حرکت ملت ایران یک حرکت متکی به عقلانیت است. (بیانات در دیدار دانش آموزان و دانشجویان، ۹۴/۸/۱۲)

بنابراین با توجه به اهمیت استکبارستیزی در دیدگاه رهبر انقلاب، مکتب شهید سلیمانی تجلی و ترجمان عملی استکبارستیزی و عینی سازی شعارهای استکبارستیزانه به راهبردها و رفتارهای استکبارستیزانه بود. ضمن اینکه تمام اقدامات ایشان در منطقه، از آنجا که در مقابل استکبار بود، استکبارستیزانه محسوب می شود؛ به عنوان مثال، می توان به نامه آمریکایی ها به ایشان در جریان آزادسازی گذرگاه بوکمال در سوریه اشاره کرد که ایشان هیچ گاه آن نامه را شایسته پاسخ ندانست و هرگونه مراد با استکبار را قاطعانه رد کرد. مکتب حاج قاسم از این جهت تجلی جهاد کبیر، به معنای دشمن شناسی و لزوم پرهیز از هرگونه التقاط با دشمنان و رعایت فاصله با آنها بود.

شجاعت و تدبیر

در منظومه فکری رهبر حکیم انقلاب، دو مقوله شجاعت و تدبیر بسیار مهم و قابل توجه بیان شده است. ایشان در ارتباط با اهمیت شجاعت می فرمایند: **آن ملت هائی که ذلیل و مقهور دست دشمن شدند، عمده ی علت این بود که مسئولان - پیشروان قافله ی ملت - شجاعت لازم، اعتماد به نفس لازم را نداشتند.** (بیانات در دیدار اساتید و دانشجویان در دانشگاه علم و صنعت، ۸۷/۹/۲۴) و همچنین فرموده اند: **آن ملتی به عزت و سربلندی دست پیدا می کند که با شجاعت وارد میدان بشود، کار را تعقیب کند و هزینه های آن را هم با رشادت تمام بپردازد و ملت ایران این کار را کرد.** (بیانات در دیدار مردم شیراز، ۸۷/۲/۱۱) لذا ایشان شجاعت را برای اجرایی شدن اهداف و برنامه های کشور ضروری و لازم می دانند و یادآور شده اند که صورت نبودن شجاعت در عمل، خطرناک است: **بی شجاعتی، بسیار خطر بزرگی است.** (بیانات در دیدار مردم قم، ۸۰/۱۰/۱۹). همچنین ایشان در خصوص اهمیت تدبیر فرموده اند: **آنچه که برای یک ملت اهمیت دارد، این است که در همه ی رده ها مسئولانی که انگشت آن ها می تواند گره ها را باز کند، با احساس مسئولیت و با عقل و تدبیر کار کنند.** (بیانات در دیدار جمعی از مردم گیلان، ۸۰/۲/۱۱)

آن چه در دیدگاه رهبر انقلاب در مورد شجاعت و تدبیر حائز اهمیت است، در کنار هم قرار گرفتن این دو است. ایشان می فرمایند: **آنچه که در منش انقلاب اسلامی میتوان به روشنی**

از آن سخن گفت، عبارت است از شجاعت همراه با تدبیر. (بیانات در دیدار کارگزاران نظام، ۸۵/۷/۱۸). شهید سلیمانی شخصی است که در بیان مقام عظمای ولایت دارای این دو ویژگی در کنار هم است. ایشان در خصوص شجاعت و تدبیر شهید سلیمانی فرموده اند: **اولاً شهید سلیمانی، هم شجاع بود، هم با تدبیر بود؛ صرف شجاعت نبود؛ بعضی‌ها شجاعت دارند اما تدبیر و عقل لازم برای به کار بردن این شجاعت را ندارند. بعضی‌ها اهل تدبیرند اما اهل اقدام و عمل نیستند، دل و جگر کار را ندارند. این شهید عزیز ما هم دل و جگر داشت - به دهان خطر میرفت و ابا نداشت؛ نه فقط در این حوادث این روزها، [بلکه] در دوران دفاع مقدس هم در فرماندهی لشکر ثارالله همین جوری بود؛ خودش و لشکرش - هم با تدبیر بود؛ فکر میکرد، تدبیر میکرد، منطق داشت برای کارهایش.** (بیانات در دیدار مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸)

تقوای دینی و سیاسی

طبق بیانات گوهربار رهبر عظیم‌الشان انقلاب اسلامی، یکی از شاخص‌های انقلابی‌گری، تقوای دینی و سیاسی است. ایشان تقوا را اینگونه تعریف می‌نمایند: **تقوا عبارت است از آن حالت مراقبت دائمی که موجب می‌شود انسان به کج راهه نرود و خارهای دامن گیر، دامن او را نگیرد...** (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۹۴/۴/۲) لذا در حوزه مسائل دین و همچنین سیاست، این مراقبت دائمی برای جلوگیری از کج روی‌ها و گرفتار شدن در خارهای دامن گیر، همیشه در مکتب شهید سلیمانی و شخص ایشان بروز و ظهور داشته است. با بررسی ویژگی‌ها و جوانب مکتب شهید سلیمانی، این شاخص به دو مقوله مهم ذیل بر می‌گردد:

تعهد و تخصص^۱

شهید سلیمانی تعهد و تخصص را در کنار هم دارا بود. در عین اینکه بر عرصه تخصصی خود مسلط و خیره بود؛ متعهد به آرمان‌ها و حدود مسائل دینی نیز بود. رهبر انقلاب در خصوص تسلط

^۱ در خصوص بحث تقوا در بخش اقتصاد، رهبر انقلاب فرموده اند: تقوای جامعه در بخش اقتصاد عبارت است از اقتصاد مقاومتی (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۹۴/۴/۲). در این مقاله از پرداختن به بحث اقتصاد مقاومتی خودداری شده است.

این شهید بر حوزه کاری خود فرموده اند: این شهید عزیز هر وقت گزارشی میداد به ما - چه گزارش کتبی، چه گزارش شفاهی - از کارهایی که کرده بود، بنده قلباً و زبانه او را تحسین میکردم اما امروز در مقابل آنچه او سرمنشأ آن شد و برای کشور بلکه برای منطقه به وجود آورد، در مقابل او من تعظیم میکنم. (بیانات در دیدار مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸) همچنین ایشان در خصوص تعهد شهید سلیمانی فرموده اند: شما ملاحظه کنید، در همین هفت هشت ماه قبل، اوایل امسال، نشستند در اندیشه‌های آمریکا راجع به حاج قاسم سلیمانی شما مفصل بحث و بررسی کردند؛ گزارشش را بعد از مدتهایی به نحو محدودی منتشر کردند که دست ما هم رسید. اینها راجع به حاج قاسم خصوصاتی را ذکر میکنند و میگویند این آدم مانع بزرگی در مقابل اهداف آمریکا است. بعد در بین این خصوصاتی که از او ذکر میکنند - که حالا میگویند شجاع است، خطرپذیر است، چنین است، چنان است - [میگویند] متعهد است، باایمان است؛ تعهد او یکی از این [خصوصیات است]. (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۹۸/۱۱/۱۶). باز ایشان در خصوص این شهید بیان داشته اند: یک خصوصیت دیگر این بود که هم یک فرمانده جنگاور مسلط بر عرصه‌ی نظامی بود، هم در عین حال شدت مراقب حدود شرعی بود. در میدان جنگ، گاهی افراد حدود الهی را فراموش میکنند، میگویند وقت این حرفها نیست؛ او نه، او مراقب بود. (بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم، ۹۸/۱۱/۱۶) بنابراین شهید سلیمانی در عین حال که متخصص در عرصه نظامی و حوزه فعالیت های خود بود، متعهد به رعایت مسائل دینی و شرعی نیز بود که این ویژگی در بسیاری از افراد و فرماندهان دیگر وجود ندارد و وجه تمایز او با سایر افراد می باشد.

فراجراحی بودن

رهبر معظم انقلاب در خصوص تقوای سیاسی اشاره دارند: در فعالیت‌های سیاسی تقوا معنا میدهد، در فعالیت‌های اقتصادی همین جور. آن وقت من و شما که [جزو] مسئولین هستیم در کشور و مدیریتهای مختلف به عهده‌ی ماها است، حرکتمان، قولمان، فعلمان، ضمیرمان، تصمیممان، به سرنوشت مردم ارتباط پیدا میکند؛ و اینجا است که تقوا اهمیت پیدا میکند (بیانات در دیدار مسئولان نظام، ۹۸/۲/۲۴) ایشان همچنین می فرمایند:

تقوای سیاسی یعنی انسان از لغزشگاه‌هایی که دشمن می‌تواند از آن استفاده کند، پرهیز بکند. (بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (ره)، ۹۵/۳/۱۴) لذا یکی از نقاطی که دشمن به کرات از آن در جهت ضربه به نظام و انقلاب بهره برده است، بازی تحزب گرای مسؤلین بوده است. دشمن بسیار تلاش نموده که از طریق برجسب زدن بر بسیاری از مسؤلین و مدیران تاثیر گذار، بتواند عرصه فعالیت های آنان را تحت الشعاع قرار داده و از اقدامات موثر و عملیات هایی که می تواند به مسائل نظام کمک کند، کوتاهی کرده و در جهت اهداف دشمن قدم بردارند.

بنابراین یکی از مهمترین شاخص های مکتب شهید سلیمانی، فراجراحی بودن و فراجراحی عمل کردن است. رهبر انقلاب در این خصوص فرموده اند: **یک نکته‌ی مهم این است که در مسائل داخل کشور - چون این حرفها غالباً ناظر به مبارزات منطقه‌ای و فعالیت‌های منطقه‌ای او بود- اهل حزب و جناح و مانند اینها نبود، لکن بشدت انقلابی بود.** (بیانات در دیدار مردم قم، ۹۸/۱۰/۱۸)

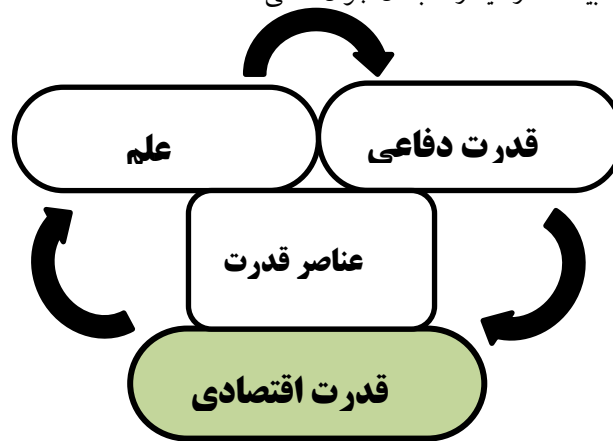
عرصه اقتصاد

رهبر معظم انقلاب (مد ظله العالی)، اقتصاد را به عنوان یک نقطه کلیدی تعیین کننده نام می برد که در صورت قوی بودن، دو خطر مهلک سلطه و نفوذ را نابود می کند: **اقتصاد یک نقطه‌ی کلیدی تعیین کننده است. اقتصاد قوی، نقطه‌ی قوت و عامل مهم سلطه‌ناپذیری و نفوذناپذیری کشور است و اقتصاد ضعیف، نقطه‌ی ضعف و زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان است** (متن بیانیه گام دو انقلاب، سرفصل ها و توصیه های اساسی، بخش اقتصاد، ۹۷/۱۱/۲۲). ایشان همچنین بیان می دارند که اگرچه اقتصاد هدف نمی باشد ولی وسیله و ابزار مهمی است که تحقق بسیاری از اهداف انقلاب متکی به آن است: **اقتصاد البته هدف جامعه‌ی اسلامی نیست، اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی توان به هدفها رسید.** (متن بیانیه گام دو انقلاب، سرفصل ها و توصیه های اساسی، بخش اقتصاد، ۹۷/۱۱/۲۲) در همین خصوص ایشان در مورد استقلال سیاسی، فرهنگ، عزت و بسیاری از موارد به نقش تاثیر گذار اقتصاد اشاره نموده اند: **انقلاب برای ما استقلال سیاسی را به بار آورد؛ این جرات را به این ملت داد که در مقابل نظام غیر عادلانه سلطه در دنیا بایستند. اما اگر این ملت بخواهد این استقلال سیاسی را، این عرض اندام فرهنگی را در مقابل سلطه گران عالم حفظ کند،**

باید پایه های اقتصادی خود را محکم کند؛ این، ریشه دواندن استقلال در کشور است. (بیانات در دیدار گروه کثیری از کارگران و کارآفرینان، ۸۷/۲/۴) همچنین ایشان اشاره دارند: مساله اقتصادی در امنیت و فرهنگ و عزت و برجستگی حرف سیاسی در کشور و در حضور جهانی تاثیر گذار است. مساله اقتصادی بسیار مهم است. (بیانات در خطبه های نماز جمعه تهران، ۸۰/۲/۲۸)

ایشان همچنین اشاره دارند: دشمن با اقتدار جمهوری اسلامی ایران و هر چه که از عناصر قدرت محسوب شود، مخالف است؛ دشمن، با اقتدار جمهوری اسلامی مخالف است؛ هر چه عنصر و مایه‌ی قدرت در جمهوری اسلامی است، دشمن با آن مخالف است. (بیانات در دیدار نخبگان جوان علمی، ۱۳۹۶/۰۷/۲۶). همچنین طبق بیانات ایشان، عناصر قدرت، سه چیز می باشد: علم، قدرت دفاعی و قدرت اقتصادی. ما باید علی‌رغم دشمن، سعی کنیم عناصر قدرت را در داخل جمهوری اسلامی افزایش بدهیم. یکی همان علم است... یکی قدرت دفاعی است... سوّم قدرت اقتصادی است؛ به قدرت اقتصادی اهتمام بکنید. (بیانات در دیدار نخبگان جوان علمی، ۱۳۹۶/۰۷/۲۶)

شکل ۱: عناصر قدرت در بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)

بنابراین بایستی مجموعه دستگاه های نظام برای حفظ و نگه داشت دستاوردها، آثار و نتایج انقلاب به بخش اقتصاد توجه ویژه و اساسی داشته باشند و با توجه به بیانات رهبری (مد ظله العالی)، هیچ گونه تردیدی در خصوص اهمیت پرداختن و توجه به صورت جهادی برای اقتصاد باقی نمی ماند.

ایشان در بیانیه گام دوم انقلاب، راه حل مشکلات و چالش های اقتصادی را سیاست های اقتصاد مقاومتی^۱ بیان می دارند که می بایست طبق توصیه ایشان، برنامه های اجرایی برای تحقق بخش های آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت در دولت ها پیگیری و اقدامات عملیاتی شود. راه حل این مشکلات، سیاستهای اقتصاد مقاومتی است که باید برنامه های اجرایی برای همه ی بخشهای آن تهیه و با قدرت و نشاط کاری و احساس مسئولیت، در دولت ها پیگیری و اقدام شود. (متن بیانیه گام دوم انقلاب، سرفصل ها و توصیه های اساسی، بخش اقتصاد، ۹۷/۱۱/۲۲)

ایشان در متن بیانیه، برای عملیاتی کردن سیاست های اقتصاد مقاومتی، اشاره به یک مجموعه جوان و دانا و مومن و مسلط بر دانسته های اقتصادی در درون دولت برای رسیدن به مقاصد مد نظر اشاره نموده اند. بی گمان یک مجموعه ی جوان و دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته های اقتصادی در درون دولت خواهند توانست به این مقاصد برسند. (متن بیانیه گام دو انقلاب، سرفصل ها و توصیه های اساسی، بخش اقتصاد، ۹۷/۱۱/۲۲). پس از بررسی های متعدد که توسط بسیاری از دلسوزان حوزه اقتصادی انجام گرفته است، حاصل جمع بسیاری از این بررسی ها حاکی از این نظر است که در کشور جمهوری اسلامی ایران به حیث نظری (قوانین و مقررات، دستورالعمل ها، بخش نامه ها و...) و ظرفیت های مادی (مواد مورد نیاز فعالیت های اقتصادی) دچار مسئله جدی و کمبود نیستیم و منابع غنی موجود در کشور، بسیاری از نیازهای اقتصادی را پاسخگوست؛ رهبر عظیم الشان انقلاب فرموده اند: ایران با دارا بودن یک درصد جمعیت جهان، دارای ۷ درصد ذخایر معدنی جهان است: منابع عظیم زیرزمینی، موقعیت استثنائی جغرافیایی میان شرق و غرب و شمال و جنوب، بازار بزرگ ملی، بازار بزرگ منطقه ای با داشتن ۱۵ همسایه با ۶۰۰ میلیون جمعیت، سواحل دریایی طولانی، حاصلخیزی زمین با محصولات متنوع کشاورزی و باغی، اقتصاد بزرگ و متنوع، بخشهایی از ظرفیتهای کشور است؛ بسیاری

^۱ برای مطالعه سیاست های اقتصاد مقاومتی ر.ک به ابلاغ سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی تاریخ ۲۹ بهمن ۱۳۹۲ و کتاب نظریه اقتصاد مقاومتی: درآمدی بر مبانی، سیاست ها و برنامه عمل، عبدالملکی، حجت الله، (۱۳۹۳) انتشارات سدید، تهران و همچنین مقالات الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران، مقدمه ای بر نقشه راه پیاده سازی سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران، (اله مراد، سیف، ۱۳۹۲، ۱۳۹۱)

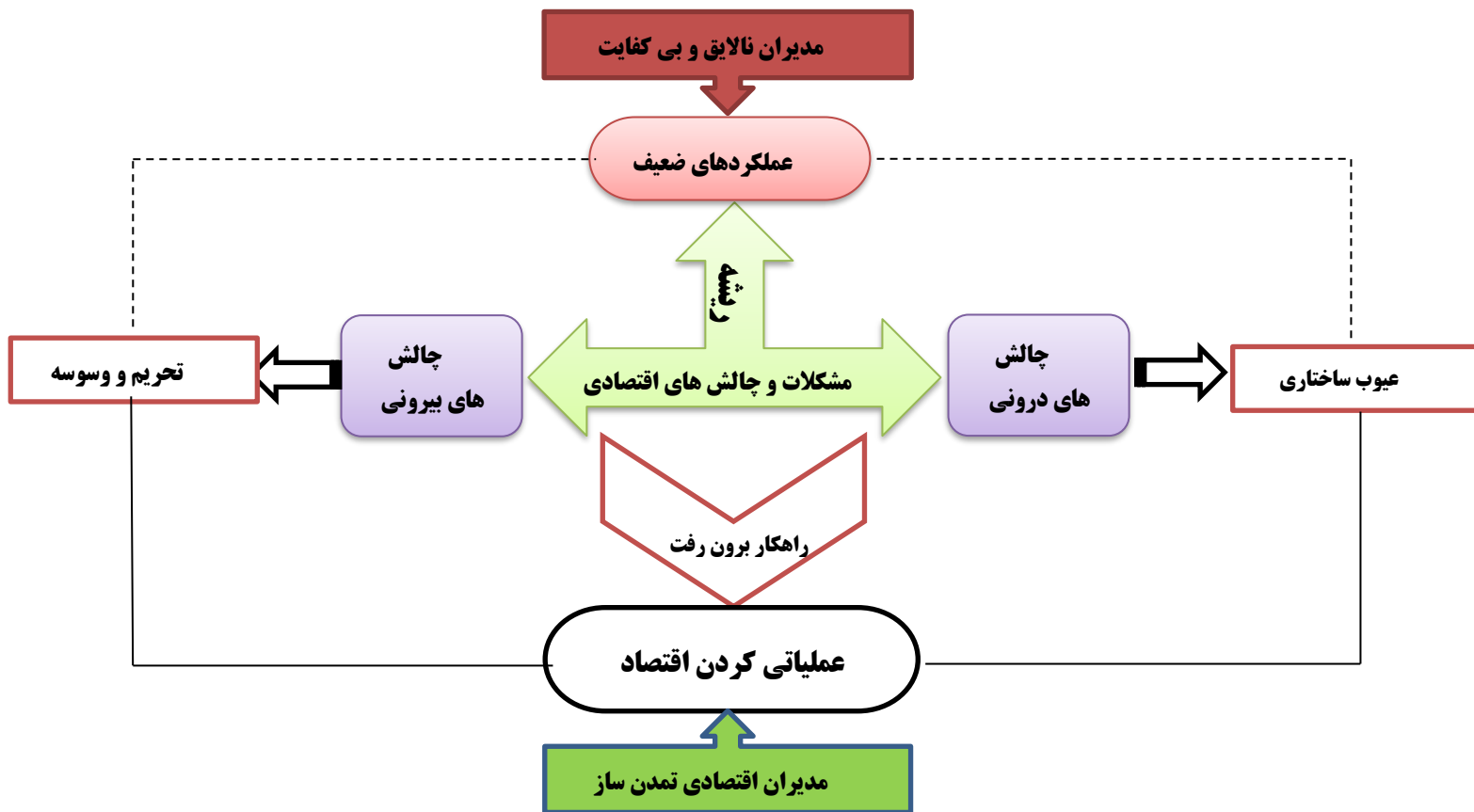
از ظرفیتها دست نخورده مانده است. گفته شده است که ایران از نظر ظرفیتهای استفاده نشده‌ی طبیعی و انسانی در رتبه‌ی اول جهان است. بی شک شما جوانان مؤمن و پرتلاش خواهید توانست این عیب بزرگ را برطرف کنید. (متن بیانیه گام دو انقلاب، سرفصل‌ها و توصیه‌های اساسی، بخش اقتصاد، ۹۷/۱۱/۲۲) بنابراین با وجود چنین ظرفیت‌های عظیم، چرا تحولی شگرفت در اقتصاد ایران رخ نمی‌دهد؟ بی شک پاسخ همان است که رهبری معظم دام‌الله‌العالی نیز به آن اشاره کرده‌اند. نبود کادری مومن و پرتلاش. این به معنای عدم وجود این افراد دلسوز به صورت مطلق نمی‌باشد؛ بلکه به این معناست که در جایگاه‌ها و مسئولیت‌های حساسی که می‌بایست تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های کلان اقتصادی با نگاه به داخل و ظرفیت‌های موجود و به صورت جهادی عملیاتی گردد، افرادی حضور پیدا کرده‌اند که اساساً یا با این نگاه بیگانه‌اند و اعتقادی به این مباحث ندارند^۱ یا فاقد توانمندی‌های لازم، انگیزه و جهادی عمل کردن هستند که مولف از آن به عنوان مدیران نالایق و بی‌کفایت یاد می‌کند. البته ذکر این نکته نیز حائز اهمیت می‌باشد که ساختار اقتصادی نیز بسیار مهم و کلیدی است که رهبری عزیز نیز به آن اشاره نموده‌اند.^۲ بنابراین با توجه به مطالب بالا، اگر چه در مسائل اقتصادی، عوامل و شرایط متعدد و زیادی تاثیرگذار هستند که می‌بایست مورد توجه جدی قرار گیرد و ریشه‌یابی شوند، ولی عامل اصلی نقش‌آفرینی در اقتصاد، سرمایه‌انسانی (مدیران اقتصادی) است که به وسیله او سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های اقتصادی به اجرا گذاشته می‌شود. این فرد هر چه قدر در زمینه‌های مرتبط قوی باشد، می‌تواند نقش‌آفرینی مفیدتری ایفا نماید. سیاست‌های اقتصاد مقاومتی نیز چون برگرفته و جوشیده از نظام اقتصاد اسلامی است که از لسان گوهر بار رهبر انقلاب اسلامی جاری گشته است و به ازعان بسیاری از اقتصاددانان، نسخه شفاف‌بخش اقتصادی برای نظام جمهوری اسلامی ایران است، می‌بایست نیرویی انقلابی و ولایی در مسند اجرا قرار گیرد که از جان و دل این نگاه را قبول داشته و به صورت جهادی آن را عملیاتی نماید. بنابراین اولویت جامعه انقلابی و اسلامی باید در این برهه از زمان کادرسازی انقلابی در حوزه اقتصاد باشد تا بتوان سیاست‌های مدنظر را عملیاتی نمود. در غیر این

^۱ قابل توجه است بسیاری از کسانی که در قالب نظام‌های آموزشی غربی تحصیل نموده‌اند، در بسیاری از موارد حل مشکلات با نگاه به توانمندی‌های داخل را پذیرا نیستند.

^۲ در ساختار اقتصادی، مسئله نظارت و به تبع آن فساد بسیار مهم است که موضوعی بسیار گسترده است. در این مسئله نیز سرمایه‌انسانی (نیروی انقلابی و ولایی) اهمیت بسیار بالایی دارد.

صورت سیاست ها صرفا حالت شعاری به خود گرفته و در حد دستورالعمل و ابلاغیه باقی خواهد ماند.

حال سوال اصلی و مهم این است که با توجه به اهمیتی که مدیران اقتصادی در اجرای سیاست ها و اقدامات اقتصادی ایفا می نمایند، برای تحقق مطلوب سیاست های اقتصادی، این مدیران باید دارای چه شاخص هایی باشند؟ در بخش بعدی مقاله به این امر مهم پرداخته شده است.

شکل ۲: مدل مفهومی جایگاه مدیران اقتصادی تمدن ساز، منبع: مولفین

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

پیشینه پژوهش

در ارتباط با پیشینه تحقیق، در خصوص مکتب شهید سلیمانی از نگاه های مختلف مقالات و کتاب هایی نوشته شده است که بیشتر ناظر به زندگی نامه و ویژگی های شخصیتی ایشان است لکن در مورد موضوع این مقاله، تحقیقی تاکنون کار نشده است.

روش شناسی پژوهش

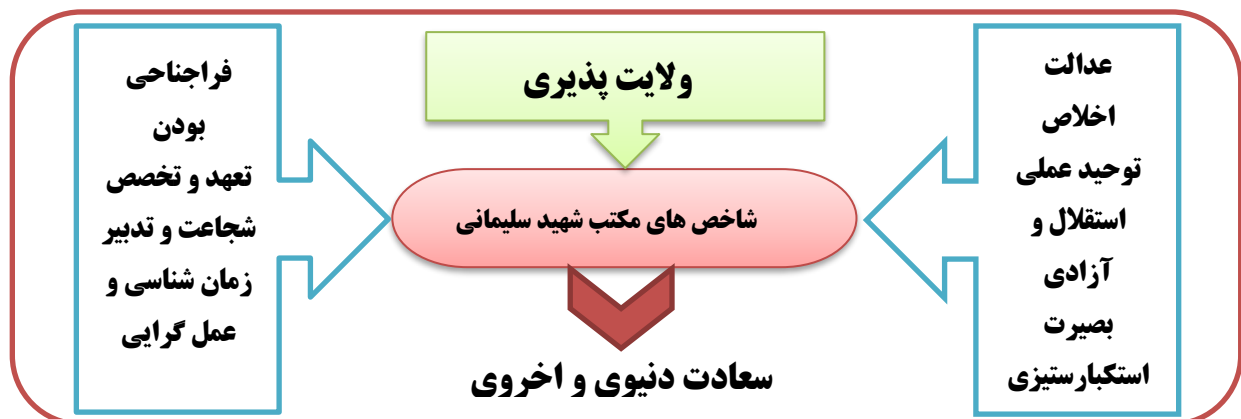
در این پژوهش از روش پژوهش اسنادی یا کتابخانه ای استفاده شده است. این روش در تمام تحقیقات علمی مورد استفاده قرار می گیرد و در بعضی از آنها موضوع تحقیق از نظر روش، از آغاز تا انتها متکی بر یافته های تحقیق کتابخانه ای است. در تحقیقاتی که مبتنی بر این روش نیستند، روش کتابخانه ای در تحقیق کاربرد فراوانی دارد. در این گروه تحقیقات، محقق باید ادبیات و سوابق مساله و موضوع تحقیق را مطالعه کند. در نتیجه، باید از روش کتابخانه ای استفاده کند و نتایج مطالعات خود را در ابزار مناسب شامل فیش، جدول و فرم ثبت و نگهداری و در پایان به طبقه بندی و بهره برداری از آن ها اقدام کند.

روش کتابخانه ای یا پژوهش اسنادی به منزله روشی تام و هم تکنیکی برای تقویت سایر روش های کیفی در پژوهش های علوم اجتماعی مورد توجه بوده است. در این روش پژوهشگر داده های پژوهشی خود را درباره کنشگران، وقایع و پدیده های اجتماعی، از بین منابع و اسناد جمع آوری می کند. (صادقی فسایی و عرفان منش، ۱۳۹۴، ص ۶۳) بنابراین ابزار جمع آوری اطلاعات محقق در روش کتابخانه ای، همه اسناد چاپی همانند کتاب، دایره المعارف ها، فرهنگ نامه ها، مجلات، روزنامه ها، هفته نامه ها، ماهنامه ها، لغت نامه ها، سالنامه ها، مصاحبه های چاپ شده، پژوهش نامه ها، کتاب های همایش های علمی، متون چاپی نمایه شده در بانک های اطلاعاتی و اینترنت و هر منبعی که به صورت چاپی قابل شناسایی باشد؛ است. بنابراین پس از جمع آوری منابع بر اساس یک سیر منطقی شاخصه ها و ویژگی های مهم و اساسی متناسب با بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) که در زمان ها و مکان های مختلف به آن اشاره داشته اند ابتدا توصیف شده و سپس جانمایی این شاخصه ها برای مدیران اقتصادی تبیین گشته و به آن پرداخته شده است.

یافته‌های پژوهش

شاخص‌های مدیران اقتصادی از منظر مکتب شهید سلیمانی

با توجه به اهمیت مسئله اقتصاد در کشور که همیشه رهبر معظم انقلاب روی آن تاکید داشته و دارند و همچنین اهمیت و نقش ویژه مدیران اقتصادی در ارائه تصویر مطلوب از اقتصاد کشور و ایفای نقش حیاتی و حداکثری در جهت نیل به اهداف عالی اقتصاد که در مباحث قبلی به آن پرداخته شد و همچنین با توجه به مکتب شهید سلیمانی که بیشتر در عرصه نظامی فعالیت و ظهور و بروز داشته که می‌تواند نمونه عینی و واقعی از الگوی ارزشی و عملیات محور باشد، بنابراین به منظور عملیاتی کردن اهداف اقتصاد^۱ نیز می‌بایست با الگوگیری از این مکتب، مدیرانی برای اقتصاد تربیت نمود که دارای این شاخص‌ها باشند. با بررسی مکتب شهید سلیمانی از زوایای مختلف، روشن می‌شود که این شهید والامقام جامع تمامی این ویژگی‌ها بود و تک عرصه‌ای عمل نمی‌کرد. مهمترین شاخص‌های این مکتب در شکل ذیل آمده است:

مدیران اقتصادی تمدن ساز را در سه بُعد ارزشی، عملیات اجرایی و دانش تخصصی دسته بندی کنیم و مدیری می‌تواند در تمدن سازی اسلامی نقش خود را ایفا کند که تمامی شاخص‌ها را با هم داشته و تک عرصه‌ای عمل نکند. غالباً با بررسی وضعیت مدیران و علت عدم

^۱ منظور از اهداف اقتصاد، اجرایی نمودن سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که پرداختن به آن، خود موضوعی

استکبارستیزی و اخلاص. در واقع مدیران اقتصادی تمدن ساز دارای اعتقاد راسخ به خداوند متعال و قدرت لایزال الهی (توحید عملی) هستند که جهان را از آن او و به سمت و سوی او می دانند لذا در میدان عمل هیچگاه خستگی به تن راه نداده و با انگیزه و دغدغه مند در برابر مشکلات و مسائل ایستادگی می کنند تا به نتیجه دلخواه برسند. مدیران اقتصادی تمدن ساز ذوب در ولایت هستند و بیانات او را فصل الخطاب خود می دانند و کمبودها و کاستی ها را بهانه قرار نداده و با هر زحمت و مشقتی برای عملیاتی کردن منویات و خواسته های ولایت تلاش و مجاهدت می کنند و در این راه به دنبال برپا کردن هرچه بیشتر عدالت در جامعه می باشند و برای استقلال و آزادی کشور می جنگند و از هیمنه پوشالی نظام سلطه هیچ ترس و واهمه ای ندارند و در مقابل زورگویی ها و گردن کشی های آنان با تمام جان و دل ایستاده و از بذل جان نیز واهمه ای ندارند و این ویژگی ها در یک کلام به روحیه اخلاص این مدیران برمی گردد. در واقع مدیران اقتصادی تمدن ساز، تمام تلاش خود را برای رسیدن به سعادت دنیوی و اخروی انجام می دهند که این خود باعث نگاه مسئولیت پذیر و بن بست شکن در راه اهداف می شود که موجبات رضایت الهی را نیز فراهم می نماید.

بُعد عملیات اجرایی

میدان عمل همیشه از اهمیت خاصی برخوردار بوده است چراکه این عرصه بیشترین ارتباط را با مخاطبین برقرار می نماید و مخاطبین تاثیر راهبردها، سیاست ها، برنامه ها و اقدامات اساسی را در میدان عمل مشاهده می کنند و به صورت محسوس در زندگی خود احساس می کنند. بنابراین در اقتصاد، مردم به دنبال تاثیر مثبت سیاست ها و برنامه ها در میدان عمل می باشند و از ارائه نظرات و برنامه هایی که صرفاً حالت شعاری دارد یا اینکه فاقد ضمانت اجرایی باشد، رویگردان بوده و به مدیرانی که صرفاً شعارهای مطلوب اقتصادی سر داده اند، بی اعتماد می باشند. بنابراین مدیران اقتصادی باید تمام تلاش خود را به بهترین نحو ممکن در اجرای سیاست ها و برنامه ها به صورت کاملاً عملیاتی داشته باشند. در این بخش مهمترین شاخص هایی که در مکتب شهید سلیمانی به آن اشاره می شود عبارتند از: فراجناحی عمل کردن، زمان شناسی و عمل گرایی و شجاعت و تدبیر است. مدیران اقتصادی تمدن ساز در میدان عمل به صورت فراجناحی عمل می کنند و تحت تاثیر سیاست های حزب و اهل حزب و جناح نبوده و با توجه به منویات و فرمایشات ولایت فقیه، به دنبال عملیاتی کردن اهداف عالی اقتصاد می باشند که بتواند منجر به اعتلای نظام اسلامی و به تبع آن

انقلاب اسلامی شود. در بسیاری از موارد که مدیران اقتصادی تحت تاثیر احزاب مختلف بوده، به واسطه رعایت ملاحظات سیاسی احزاب، از رفتار و منطق درست اقتصادی خودداری کرده و همین امر موجب زیان و خسارت های زیادی به نظام و مردم شده اند. از شاخص های مهم دیگر مدیران اقتصادی تمدن ساز، زمان شناسی و عمل گرایی است. در این شاخص بسیاری از مدیران دچار مشکل هستند. تشخیص موضوع در زمان مناسب و عمل به آن بسیار حائز اهمیت است. چه بسا که انجام اقدامات خوب در زمان نامناسب، آفت و آسیب های متفاوتی را شامل می شود و اثرات مثبتی در پی نداشته باشد. بسیاری از مدیران اقتصادی شعارهای زیبایی را سر داده اند ولی مرد میدان عمل نیوده و صرفا در حد تئوری و نظریه باقی مانده است. لذا مدیران اقتصادی تمدن ساز در صحنه عمل با شجاعت و تدبیر در زمان مناسب، اهداف عالی اقتصادی را پیگیری و عملیاتی می کنند.

بعد دانش تخصصی

در هر زمینه و حرفه ای، دانش تخصصی بسیار مهم و حیاتی است و امروزه با پیشرفت تکنولوژی و بهبود فضای کسب و کار، دانش تخصصی اهمیت مضاعفی پیدا کرده است به گونه ای که بنگاه های اقتصادی غالبا به دنیال نیروی کار متخصص با دانش کافی می باشند. مدیران اقتصادی تمدن ساز نیز می بایست علاوه بر دو بعد ارزشی و عملیات اجرایی، از دانش تخصصی بالایی برخوردار باشند. اگر این مدیران در دو بعد دیگر هر چه قدر قوی باشند ولی از دانش تخصصی کافی برخوردار نباشند، در صحنه عمل دچار خطای محاسباتی شده و مسیر را به اشتباه طی می نمایند. بنابراین این مدیران باید تسلط کافی بر موضوعات تخصصی اقتصاد داشته باشند تا با تحلیل و منطق درست بتوانند بهترین راهکار را برای میدان عمل ارائه بنمایند. لذا ضروری است برای ارائه بهترین راهکار، به مباحث اقتصاد اسلامی و همچنین اقتصاد غرب شناخت کافی داشته باشد. مدیران اقتصادی تمدن ساز باید بتوانند برای نظام اسلامی و انقلاب اسلامی راهکارهای بومی برآمده از دستورات و قوانین و اصول اسلام ارائه نمایند که هم اسلامی باشد و هم قابلیت اجرا در جامعه را داشته باشد.

لذا برای رسیدن به تمدن نوین اسلامی، بخش اقتصاد از اهمیت بالایی برخوردار است که می بایست مدیران اقتصادی تمدن ساز تربیت شوند تا بتوانند در راستای این هدف عملیات کنند. برای این مهم ضروری است مدیران اقتصادی تمدن ساز شاخص های مکتب شهید سلیمانی را در هر سه بُعد با هم دارا باشند. عدم وجود شاخص ها در هر بعد، ادامه مسیر را با چالش و مشکل مواجه می کند.

نتیجه گیری و پیشنهادها

الف. نتیجه گیری

با توجه به شرایط کنونی جهان در بعد خارجی و شرایط ایران در بعد داخلی، اقتصاد و شرایط اقتصادی در اولویت همه محورها و برنامه ها می باشد. در بعد خارجی با توجه به اتفاقاتی که در چند سال گذشته رقم خورده است، ایران با تحریم های اقتصادی مواجه است و در داخل نیز به سبب عوامل مختلف در حوزه اقتصادی دچار مشکل و چالش هستیم. لذا شرایط و اتفاقات جهان به گونه ای رقم خورده است که این شرایط، نظام جمهوری اسلامی ایران را مجبور به اتخاذ سیاست ها و راهبردهای جدیدی در حوزه های مختلف نموده است که یکی از مهمترین حوزه ها، اقتصاد می باشد که رهبر انقلاب، حضرت امام خامنه ای (مد ظله العالی) بارها در مکان و زمان های مختلف به آن اشاره و تاکید نموده اند که مسئله اول کشور، اقتصاد و مشکلات اقتصادی است. **امروز مسئله اول کشور، مسائل اقتصادی و مشکلات و گره های اقتصادی است که اینها بایستی حل بشود.** (بیانات در دیدار رئیس جمهور و اعضای هیأت دولت، ۹۵/۶/۳) ایشان اشاره می کنند که در این زمان، کشور با جنگ اقتصادی مواجه است: **... جنگ واقعی جنگ اقتصادی است، جنگ واقعی تحریم است، جنگ واقعی گرفتن عرصه های کار و فعالیت و فناوری در داخل کشور است.** (بیانات در دیدار مردم آذربایجان، ۹۵/۱۱/۲۷) بنابراین در این برهه از زمان، عملکرد اقتصادی می تواند نقش تعیین کننده ای در کشور ایفا نماید و طبق فرمایش رهبری در این شرایط هر کس بتواند در عرصه اقتصاد، به کشور کمک کند، جهاد کرده است. **امروز هر کسی بتواند به اقتصاد کشور کمک بکند، یک حرکت جهادی انجام داده است.** (بیانات در حرم مطهر رضوی ، ۱۳۹۴/۰۱/۰۱)

لذا برای ایجاد و ادامه مسیر در عرصه اقتصاد به صورت حرکت جهادی، مستلزم تربیت مدیران اقتصادی هستیم که بتوانند این بار سنگین را بر دوش نهاده و به سر منزل مقصود برسانند. درست مثل شهید سلیمانی که در عرصه فعالیت های نظامی خود به گونه ای جهادی حرکت کرد که نه تنها کشور بلکه منطقه از وجود بابرکت او بهره برده و او نیز به سعادت دنیا و آخرت نائل آمد. حال در عرصه اقتصاد، مدیران اقتصادی چه شاخص هایی باید دارا باشند تا بتوانند با حرکت جهادی اهداف اقتصاد را عملیاتی کنند؟ پس از بررسی مکتب شهید سلیمانی و شاخص های آن، شاخص های

کد اختصاصی: ۹۹۲۰۱-۷۱۸۹۳

International Conference on The Second Phase of the Islamic Revolution : دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی :

The School of Martyr Soleimani ;

مکتب شهید سلیمانی

A Model for Training Jihadi Civilization-Making Managers

الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز

مدیران اقتصادی در سه بُعد ارزشی، عملیات اجرایی و دانش تخصصی دسته بندی شد که می بایست برای تربیت این مدیران، این سه بُعد را در آن ها محقق نمود.

ب. پیشنهاد

— پیشنهاد می گردد در تحقیقات بعدی، موضوع سند الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

و جایگاه مدیران اقتصادی برای ایفای نقش و تحقق سند مورد بررسی و پژوهش قرار

گیرد.

— پیشنهاد می گردد تحقیقی در خصوص میزان انطباق شرایط مدیران اقتصادی موجود

با شاخص های مدیران اقتصادی در مکتب شهید سلیمانی صورت پذیرد.

— پیشنهاد می گردد در تحقیقات بعدی، موضوع شاخص های تخصصی مدیران

اقتصادی مورد پژوهش و بررسی قرار گیرد.

منابع فارسی

۱. بیانات مقام معظم رهبری (مد ظله العالی)، Khamenei.ir
۲. سیف، اله مراد، (۱۳۹۱)، " الگوی پیشنهادی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران"، فصلنامه علمی و پژوهشی علوم سیاسی آفاق امنیت، سال پنجم، شماره ۱۶
۳. سیف، اله مراد، (۱۳۹۲)، " مقدمه ای بر نقشه راه پیاده سازی سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران"، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات راهبردی بسیج، سال شانزدهم، شماره ۶۱
۴. شفیعی و همکاران، (۱۳۹۹)، تربیت و تعالی دینی (۲)، پژوهشگاه علوم انسانی امام صادق (ع)، زمزم هدایت
۵. صادقی فسایی، سهیلا، عرفان منش، ایمان، (۱۳۹۴)، مبانی روش شناختی پژوهش اسنادی در علوم اجتماعی، راهبرد فرهنگ، شماره ۲۹
۶. عبدالملکی، حجت الله (۱۳۹۳)، نظریه اقتصاد مقاومتی: درآمدی بر مبانی، سیاست ها و برنامه عمل، انتشارات سدید، تهران
۷. متن بیانیه گام دوم انقلاب، ۹۷/۱۱/۲۲
۸. وصیتنامه سپهبد شهید سلیمانی

